

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

HØJBYGAARD

LOLLAND KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

13.01.2011
Maria Wedel Gjelstrup
2010-7.82.07/360-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Lolland Kommune
Højbygårdvej 20 A, 4970 Rødby
Højbygaard
1971
Stuehuset (slutn. af 1600-tallet, ombygget og udvidet 1761), magasinbygningen (slutn. af 1600-tallet), sdr. sidelænge og vognport af bindingsværk samt den mellem disse bygninger værende brolægning.

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Højbygård er en mindre herregård, hvor alle bygninger er placeret om et større Gårdrum, der åbner sig mod øst.

Højbygårds bygninger, stuehus, søndre sidelænge, vognport og magasinbygning er alle opført i et stokværk, på nær magasinbygningen, der har to stokværk. Alle bygninger er opført i overkalket bindingsværk, over en sorttjæret kampestenssokkel, der er højt styrterum, og delvist gennemstukne bjælkeender. Enkelte partier er grundmurede. Endvidere har alle bygninger teglhængte tage, enkelte med halvvalm, og vognports tag er et helvalmet stråtag. Alle vinduer er ældre og fremstår med hvide rammer og karme.

Stuehuset er 25 fag langt, og har grundmurede gavle. Centralt på gårdsiden er et vindfang med gavltrekant og et mørkeblåt dørparti. Dør er en tofløjet fyldingsdør med opsprossede ruder i den øverste del samt i overvinduet. Mod havesiden er ligeledes en lille tilbygning med staldvinduer og valmet tag. Mod nord er, vinkelret på bygningens bagside, tilbygget en grundmuret længe med muret gesims og sålbænke samt i taget en større kvist.

Indvendigt har stuehuset delvist bevaret grundplanen med køkken, fadebur og øvrige funktions- og tjenesterum mod syd. Mens der mod nord er store stuer, er der i den nyere længe mod vest værelser og nyere badeværelser. Den nyere del har delvist udnyttet tagetage, mens det oprindelige stuehus kun er indrettet med få pigekamre over køkkenet.

Søndre sidelænge er 15 fag lang med en usædvanlig høj kampestenssokkel, der mod haven er delvist hvidkalket. Desuden har bygningen en hvidkalket sugfjæl og over de tre mørkeblå fyldingsdøre findes et overvindue med buede sprosser.

Indvendigt er grundplanen delvist bevaret, og er i dag indrettet til én stor bolig. De fire vestlige fag står stadig uopvarmede og fungerer som opbevaringsrum med trappe op til det uudnyttede loft.

Magasinbygning har langs begge langsider og i gavlene rækker af sorttjærede luger eller revledøre. Ved sydgavlen findes en ældre klokke med et lille teglhængt halvtag over.

Indvendigt er konstruktionen af stolper, bjælker og kopbånd devist synlig. Både gulve og lofter er udført enkelt af træ. I en del af bygningen er der indrettet klublokaler med nyere skillevægge, gulve og lofter.

Vognportens facade mod ankomstvejen er hovedsagelig åben, mens der er enkelte lukkede rum i hver ende. I den åbne midterdel ses den bærende konstruktion og her er åbent til kip. Bygningens porte er sorttjærede og i muren findes enkelte ældre staldvinduer.

Indvendigt står bygningen uopvarmet med de oprindelig ældre opbevaringsrum.

— BYGNINGSHISTORIE

Udarbejdes af Museum Lolland-Falster.

— KILDER

Intet angivet.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Højbygård er en del af godset Lungholm, der ligger lidt længere mod syd imellem marker og skov. I det sydvestlige hjørne, mellem stuehuset og søndre sidelænge, går en allé ind i Højbygård skov, der via mindre skovstier forbinder gården med Højbygård Skovløberhus. Den lukkede skov giver en markant ryg til gården og står i kontrast til det ellers åbne landskab.

Højbygårds bygninger er placeret langs en akse øst-vest vendt, og er placeret efter deres indbyrdes forhold og funktioner. Dette giver en naturlig indkørsel til gården fra øst, ad den lange indkørsel, hvor man først kommer forbi en nyere avslænge, så vognporten og magasinbygningen, hvorefter de to sidehuse indrammer stuehuset i midten. Gårdspladsen samler bygningerne og virker som en naturlig afslutning på akse. Den store gårdsplads har stadig en næsten

intakt pigstensbelægning, der er med til at styrke det historiske miljø.

Både bagved stuehuset og de to sidelænger er store grønne haverum med træer, der indrammer mindre intime rum, der står i kontrast til den store gårdsplads.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi ses først og fremmest ved hele anlæggets komposition af bevarede bygninger til både beboelse og landbrug.

Placeringen af stuehus og sidehus viser en tydelig hierarkisk inddeling af bygningerne. Denne hierarkiske inddeling ses tillige ved vinduernes placering på stuehusets facade, hvor man kan aflæse de indvendige funktioner. De store vinduer mod nord ind til de fine stuer, og mod syd de mindre og færre vinduer ind til køkkenet og andre praktiske faciliteter. Indvendigt fortæller også den bevarede rumplacering om den tidligere opdeling af herskab og tjenestefolk. Der findes flere mindre opbevaringsrum tilknyttet køkkenet og inden for køkkendøren fører en dør op til loftet, hvor de gamle pigekamre stadig ses. Desuden findes foran køkkendøren store trædesten, hvor mange års brug har slidt stenene runde. Kulturhistorien relaterer sig tillige til det lille udskud mod haven, hvor der står et opmuret kar, der muligvis har været brugt til forarbejdning eller vask. Inden man når de fine stuer ses også et tidligere anretterkøkken med ældre skabe. De ældre døre og variationen i deres udførsel peger endvidere på funktionerne i bygningen. Som f.eks. de enkle revledøre ned til fadeburene, i modsætning til stuerne detaljerede barokdøre med bukkehornsbeslag og kraftigt profilerede gerichter.

Højbygård er gennem årene udvidet i takt med, at nye behov er kommet til. Dette ses tydeligst ved stuehusets nyere vestlænge, hvor materialer og byggetekniske detaljer fremhæver denne bygning som nyere end resten, herunder opførelsen i grundmur med muret gesims og sålbænke.

I søndre sidebygning ses en stor skorsten og spor efter et nu opmuret ildsted, hvilket vidner om en tidligere køkkenfunktion. I sidebygningen ses tillige flere ældre døre med bukkehornsbeslag.

Ved magasinbygningen kan kulturhistorien aflæses i den enkle facade, den kraftige konstruktion og de mange træluger, hvor man har lastet korn ind og ud ved hjælp af den ældre hejs, der stadig ses på den nordlige gavl. Klokkeren under halvtaget, ved den sydlige gavl, har tidligere været brugt til at ringe arbejdet i gang. Indvendigt knytter de kulturhistoriske værdier sig til den synlige konstruktion,

der viser, at bygningen har kunnet bære store mængder af tungt gods.

Vognportens bevarede struktur med de store åbne rum ud mod gårdspladsen viser, hvordan vognene førhen blev parkeret efter brug.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ses som en helhed i bygningernes beslægtede materialer, ubrudte tagflader og de ensartede proportioner. Kun magasinbygning skiller sig ud med sine to stokværk, men stadig fremstår den som de andre bygninger; et helt og samlet volumen, her med en taktfast rytme på grund af lugernes placering.

Det meget lange stuehus centrerer sig på grund af det lille vindfang. Dørene, både ind til vindfanget og den ind til forstuen, er yderst detaljeret udført med glaspartier og diamantformede fyldninger, hvilket giver bygningen en ophøjet status. Den nyere del af stuehuset mod vest har enkelte detaljer som runde blændinger i murværket og en markeret gesims.

Af arkitektoniske detaljer i stuehuset skal nævnes, gulvbelægningen i forstuen af gule teglsten lagt i sildebensmønster samt de mange udsmykkede døre og gerichter.

Det søndre sidehus udmærker sig arkitektonisk ved de rektangulære vinduer over dørene med buede sprosser, samt den høje sokkel, der løfter bygningen op over det skrånende terræn.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I bygningernes ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til bindingsværket med styrterumskonstruktion og gennemstukne bjælkeender. Hertil kommer de høje sokler, de ubrudte tagflader og den generelle materialeholdning, herunder, de ældre vinduer, hoveddørene og det lille vindfang, samt de mange luger på magasinbygningen, og det åbne portrum ved vognporten, samt staldvinduer.

I bygningernes indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den delvist bevarede ruminddeling, i alle fire bygninger, og den generelle materialeholdning, herunder sten- og trægulve, ældre døre, gerichter og ildsteder samt magasinbygningen og vognportens synlige konstruktion og åbne rum.

De bærende fredningsværdier knytter sig tillige til den store gårdsplads med pigstensbelægning.

— ANBEFALINGER

At man ved næste kalkning også kalker skorstenspiberne, så disse passer bedre ind i det samlede anlæg.